

חירי קריוואוהסקי

בכנס דליה שהתקיים בשנת 1951, ישב בין הצופים הכוריאוגרף האמריקני הנודע ג'רום רובינס. על הבמה רקדה להקת ענבל את ריקודי הרועים שלה. רובינס היה נרגש מאוד. הוא חשב כי מה שרואות עיניו, הוא אחד החומרים התנועתיים המקוריים שראה בחייו. ללא היסוס פנה רובינס אל גילה טולידנו שישבה לצידו ושאל אותה:

- מי הוא הכוריאוגרף של יצירות אלה? - שרה לוי תנאי, השיבה טולידנו.

ומי כתב את המוסיקה? - שרה לוי תנאי, ענתה טולידנו שוב.

ומי חיבר את הטקסטים? - שרה לוי תנאי.
- אם אישה אחת מסוגלת לכתוב וליצור ולעצב את כל אלה, היא ממש גאון - אמר רובינס. - היכן היא אישה זאת? - המשיך ושאל.

אתה רואה את האישה הקטנה העומדת שם? זאת היא, ענתה טולידנו.

ואולי זו תמצית גדולתה של האישה הקטנה-גדולה, שיצרה בארץ את אחת הלהקות הייחודיות והמעניינות שפעלו ועדיין פועלת כאן בארץ - להקת ענבל.

אגב, רובינס, שבא ארצה תוך ביקורים באולמות הסטודיו השונים וחיפש חומר תנועתי מקורי, העיד בפני הכול, כי להקת ענבל היא המעניינת מבין הלהקות שמצא כאן. רובינס גם סבר כי זו הלהקה שתעניין את הקהל בחו"ל. רוב הלהקות ניסו לחקות את מה שקורה בשלם המדול, לחקות את האסכולות של מוסקבה ופריז, ואילו שרה לוי תנאי הגיעה למקור האמיתי. תנאי חיברה וליסדה ריקודים שאף עם אחר לא התמחה בהם.

רובינס הציע לתמוך בלהקת ענבל, לשכלל את הטכניקה של רקדניה ולהעלות אותה לרמה שהייתה מקובלת בעולם, מבלי לפגוע בסגנון האותנטי, והשאר היסטוריה.

שרה לוי תנאי ז"ל
(1911 - 3.10.2005)

- מי הוא

הכוריאוגרף של יצירות אלה? - שרה לוי תנאי, השיבה טולידנו. ומי כתב את המוסיקה? - שרה לוי תנאי, ענתה טולידנו שוב.

ומי חיבר את הטקסטים? - שרה לוי תנאי. אם אישה אחת מסוגלת לכתוב וליצור ולעצב את כל אלה, היא ממש גאון - הגיב הכוריאוגרף הנודע ג'רום רובינס

נוקדים

גיליון 68 נובמבר 2005

שרה לוי תנאי מייסדת להקת ענבל

ואנשי חינוך ממזרח אירופה, כמו המלחין עמנואל עמירן שהשפעתו עליה הייתה רבה מאוד. דווקא בתקופת הסמינר החליטה שרה לחזור לשורשיה והחלה לעבוד בעיר, עם ילדי ואנשי כרם התימנים. בהיותה גננת, חלק גדול מיצירתה הראשונה הוקדש לילדים. כך חוברו שירי ילדים כמו "ענבלים", "באנו חושך לגרש", "בת צורים" ורבים אחרים.

גננת עבדה משנת 1939 ועד 1946 בקיבוץ רמת הכובש, שם החלה ליצור עבור חגי הקיבוץ ואירועים חברתיים. כבר אז ניכר סגנונה המקורי.

בצעד תימני

סיפורה של שרה לוי תנאי

יצירתה הבימתית הראשונה נוצרה למעשה כאן. הייתה זו המסכת "שיר השירים" שנוצרה לחג הפסח בקיץ 1944. ממסכת זו יצאו אל מעגלי הרוקדים הריקודים "אל גינת אגוז", ו"אנה הלך דוד". וכך נוצר למעשה הקשר הראשוני עם הריקוד העממי. עבור קיבוץ משמר השרון, יצרה את

שרה לוי תנאי נולדה למשפחה תימנית בירושלים ב-1911. בגיל שש התייתמה מהוריה והועברה למשק יתומים בצפת ובהמשך לכפר הנוער מאיר שפיה. כאן נחשפה לתרבות המערבית, שכן מוריה היו מרוסיה, פולניה וגרמניה. בשנת 1929, בהיותה בת 18, החלה ללמוד בסמינר לוינסקי למורים בתל אביב. כאן פגשה במוסיקאים

זכרה

**האירוע
המשמעותי
ביותר עבור
שרה לוי תנאי
היה ללא ספק
כנס דליה**

**להקת עובל, הלהקה של שרה לוי תנאי,
ביצירת המחול "מגילת רות"**

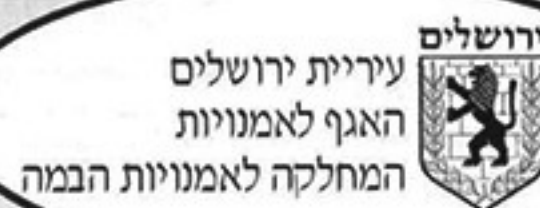
חדר לחזרות בסמינר ששכן אז בבית הספר הכרמל בתל אביב. הלימודים התקיימו בשעות הערב, שכן במשך היום עזרו התלמידים בפרנסת משפחותיהם. אחד הקוריוזים המסופרים על חזרות הלהקה באותה תקופה, הוא "סיפור יום הכביסה" ("דרכה הכוריאוגרפית של שרה לוי תנאי", גיורא מנור, הוצאת המרכז האתני הבין תחומי, 2002 ע' 17): "כאילו קומי לאותם הימים, נראית בעיית החזרות ביום ה' - הוא 'יום הכביסה השבועי',

הקטנה, אהובתו של נתן אלתרמן, העיר התמה שכמעט כל בחור שלישי או רביעי בה היה משורר, או סופר, או צייר, או סתם ארטיסט - במובן הטוב של הימים הטובים ההם". בעיר הזאת הקימה תוך זמן קצר את להקת עובל. תחילת הדרך לא הייתה קלה. מי שעזר לתנאי, היה סגן המנהל במדרשה בה למדה והדריכה, המלחין עמנואל עמירן, שהעמיד לרשותה, חניס,

"מגילת רות"
ו"בראשית".

האירוע המשמעותי ביותר עבור תנאי היה ללא ספק כנס דליה. כאן גמלה בה ההחלטה לעסוק במחול וליצור מחולות ישראליים. שאיפתה הייתה לשלב בין החלוציות הקיבוצית לשורשיות התימנית. ב-1948 חזרה סופית לתל אביב, העיר בה חיה עד יום מותה. כשקיבלה בשנת 1984 את פרס תל אביב, הדגישה כמה הייתה העיר הזאת חשובה להתפתחותה האישית והמקצועית. שרה: "אי אפשר היה שלא ליצור, בעיר הזאת, תל אביב

ירושלים ציר פאחול

*** פסטיבל ירושלים לאמנויות** יתקיים בתאריכים 23-28 למרס 2006
30 מופעים במחול, מוסיקה ודרמה במשך שבוע הפסטיבל

*** פסטיבל להקות ראשונים ארצי יוצא לדרך**
להקת "הורה ראשונים" ירושלים תארח את הפסטיבל ה-8
שיתקיים בתאריכים 6-8 לאפריל 2006

*** במות חופשיות**

ארבע במות, 60 קבוצות מחול מירושלים והסביבה במשך יומיים
בתאטרון ירושלים, בתאריכים 1-2 במרס 2006

אולפן להכשרת מדריכים לריקודי עם יפתח מחדש בירושלים
גותרו מספר מקומות. לפרטים נוספים:

סמי נבות, מרכז יחידת המחול - 02-6295902 נייד - 052-3801666

"כאיוור קומי
לאותם הימים,
נראית בעיית
החזרות ביום
ה' - הוא 'יום
הכביסה
השבועי', בו
היו הרקדניות
חייבות לעזור
לאמהותיהן
להתרחק ולכבס
אל הכביסה
בפיילות
(גיגיות),
לתלות, לייבש
ולגהץ. לכן,
למשך תקופה
מסוימת, לא
התקיימו ביום
'קדוש' זה
חזרות בענבל"

תמונה מתוך היצירה "שיר השירים" שנוצרה לחג הפסח, 1944.
שרה לוי תנאי אהבה ליצור יצירות מחול לסיפורים תנכיים

הכוריאוגרף הנודע ג'רום רובינס: "שרה לוי תנאי היא אחת משלושת הכוריאוגרפים הגדולים בעולם"

הראשונים היו: מרגלית
עובד (היום יוצרת בפני
עצמה ואמו של
הכוריאוגרף ברק מרשל),
רחלי עובדיה, חנה
מינזלי, רחל צעירי,
מאיר עובדיה, יהודה

כהן ויעקב ברזילי. נדבך נוסף בהתפתחות הלהקה,
היה צרופה של גילה טולידנו לניהול הלהקה
שבתחילה הופיעה בעיקר בקיבוצים ובהתיישבות
העובדת.

בו היו הרקדניות
חייבות לעזור
לאמהותיהן להתרחק
ולכבס אל הכביסה
בפיילות (גיגיות),
לתלות, לייבש ולגהץ.
לכן, למשך תקופה
מסוימת לא התקיימו ביום
'קדוש' זה חזרות
בענבל."

מתוך 30 צעירים יוצאי תימן שהתגבשו בהתחלה,
נישאר גרעין הלהקה שמנה שבעה רקדנים בלבד.

המנהלת האמנותית של להקת ענבל: "גישתה של לוי תנאי הייתה מודרנית"

אילנה כהן המנהלת האמנותית של להקת
ענבל ותלמידתה של שרה לוי תנאי:

"שרה הייתה חדשנית בכמה מובנים: בכך
שעל אף שעסקה בריקוד ששורשיו היו אתניים,
גישתה הייתה מודרנית לחלוטין. היא הכירה
את המחול המערבי והקפידה לשלב בריקודיה.
בנוסף לכך, שרה הייתה אולי הראשונה שייצרה
כאן תיאטרון מחול. היא מאוד אהבה את סיפורי
התנ"ך, והשכילה לשלב את הסיפורים האלה
בשילוב שירה ופיוטים ביצירתה. היא בהחלט
ניסתה ליצור מחול שיספר גם סיפור כלשהו,
זאת הרבה לפני שדיברו כאן על תיאטרון מחול."

היא ידעה לשלב בין המודרני לשורשי
והמסורתי, בכך יצרה מחול ישראלי ייחודי.

ספר מאת גיורא מנור "דרכה הכוריאוגרפית של שרה לוי תנאי"

הספר "דרכה הכוריאוגרפית של שרה לוי
תנאי" מאת גיורא מנור, יצא לאור בשנת 2002,
בהוצאת המרכז האתני הבין-תחומי והוא ספר
מקיף על יצירתה בליווי צילומים נפלאים משל
מולה הרמתי, משה שי, יורם רובין, ז'רר אלון
ואחרים. בין המאמרים משולבים קטעי עיתונות,
מכתבים, סיפורים של מאחורי הקלעים ותיעוד
מדויק של מכלול יצירתה.
הספר יצא במהדורה דו לשונית.

בהמשך
הצטרפו ללהקה
רקדנים כמו משה
גמליאל, משה
יצחק הלוי
(כוריאוגרף
ריקודי העם
מושיקו הלוי)
שלמה חזיז (היום
כוריאוגרף ומנהל
להקות מחול),
ניסים גרמה
(היום זמר ופעיל
פוליטי), אילנה
כהן (היום
כוריאוגרפית
והמנהלת
האמנותית של
להקת המחול
ענבל) וציון
מרציאנו, רונית
בראון ומלכה
חג'בי, הרוקדים
גם היום

להקת ענבל ב"מגילת רות" של שרה לוי תנאי

של הלהקה, הוחלפה המנכ"לית גילה טולידנו ותוך תקופה קצרה הוחלט אף להחליף את תנאי בניהול האמנותי של הלהקה. ההחלטה פגעה מאוד בשרה ורק שנים אחר כך, כאשר חיים שירן נתמנה למנכ"ל הלהקה, באולם החדש שלה במרכז סוזן דלל, האיש שהחליט להקים את המרכז האתני הבין-תחומי, נתרצה תנאי והחלה לתמוך שוב בפעילות הלהקה. מחליפתה בניהול האמנותי, הייתה תלמידתה האהובה אילנה כהן, המנסה גם היום לשמור על הגוון אותו התוותה תנאי. כהן עמלה גם על מלאכת שיחזור יצירותיה המצליחות של תנאי כמו "מגילת רות", "אותיות פורחות" ו"שיר השירים". לפני מספר שנים, כשבאתי לסקר

בהמשך הצטרפו ללהקה רקדנים כמו משה גמליאל, משה יצחק הלוי (כוריאוגרף ריקודי-העם מושיקו הלוי), שלמה חזיז (היום כוריאוגרף ומנהל להקות מחול), ניסים גרמה (היום זמר ופעיל פוליטי), אילנה כהן (היום כוריאוגרפית והמנהלת האמנותית של להקת המחול ענבל) וציון מרציאנו, רונית בראון ומלכה חג'בי הרוקדים גם היום. הצלחתה הגדולה של הלהקה הייתה בשנות ה-50 וה-60 של המאה שעברה. כוריאוגרפים נודעים כמרתה גרהאם, נישבו בקסמה. הלהקה הופיעה בארצות הברית, אנגליה, הולנד, סקוטלנד, אירלנד, בלגיה, שוודיה, נורווגיה, פינלנד, דנמרק ואיטליה, והפכה לשגרירה של ישראל.

מבין יצירותיה המצליחות ביותר יש לזכור את "כיסופים", "חתונה בתימן", "מלכת שבא", "שירת דבורה", "ענבלים" ועוד. בהתחלה היו אלה בעיקר סיפורים תנכיים, בהמשך הפכו היצירות לארוכות יותר ושילבו בין סיפורים תנכיים למסורת יהודית ולשירה ופיוטים תימנים.

תנאי הקפידה גם בנושא התלבושות והתפאורה כאשר עבדה עם היוצרים הטובים ביותר בתחום: אנטון גורביץ', דויד שריר, ארנון אדר ועוד. עבור "אשת חיל" ו"חתונה בתימן" נשכרו שירותיה של המעצבת הראשית של "משכית" דאז, פני לייטרסדורף. את התפאורה עבור "מגילת רות", יצר האמן הבינלאומי דני קרוון. להלחנה ולניהול המוסיקלי חברו אליה אנשים כמו עובדיה טוביה, פאול בן חיים, גארי ברתיני ומרדכי סתר.

במסגרת המחול העממי, חשיבותה של שרה לוי תנאי הייתה בעיקר בשילובם של שני צעדים שהפכו אולי למשמעותיים ביותר במחול העממי: ה"צעד התימני" וה"דעסה", אותו כינתה שרה צעד הגמל בחול.

בשנת 1977, בשל ירידה דרסטית בפופולריות

יצירה חדשה של "ענבל", פגשתי בשרה שהייתה בת 80 וקצת. מצאתי אישה חייכנית, מלאת אנרגיה, המבינה, מתעניינת ומבקרת כמו תמיד. היא ידעה לומר בדיוק מה דרוש תיקון ביצירה ואיך יש לעשות זאת. חשבתי אז על הדברים שאמר לפני שנים רבות, הכוריאוגרף הנודע גירום רובינס: "שרה לוי תנאי, היא אחת משלושת הכוריאוגרפים הגדולים בעולם". נראה לי שצדק רב היה בדבריו.

